

KVINNOR OCH GRUVOR

RAPPORT FRÅN MEDLEMSMÖTE DEN 3:e OKT

Gunilla Högberg Björck miljöjurist kom till

Gröna Kvinnors digitala medlemsmöte och delgav sin kunskap och sina erfarenheter som hon tillskansat sig genom att de senaste 33 åren företrätt natur, vatten, fåglar och andra arter i flera miljödomstolar, förvaltningsdomstol, EU-domstol och i Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Ett tjugotal kvinnor lyssnade på Gunilla i 40 min och sedan hade vi rundabordsamtal i dryga timmen lett av Ewa Larsson. Juridiken är knepig men utgångspunkten är att skydda mot exploatering som kan anses som skadlig.

Gröna Kvinnor har under lång tid följt de internationella kapitalstarka lobbyorganisationernas påverkansarbete på politiker, både på lokal som nationell nivå.

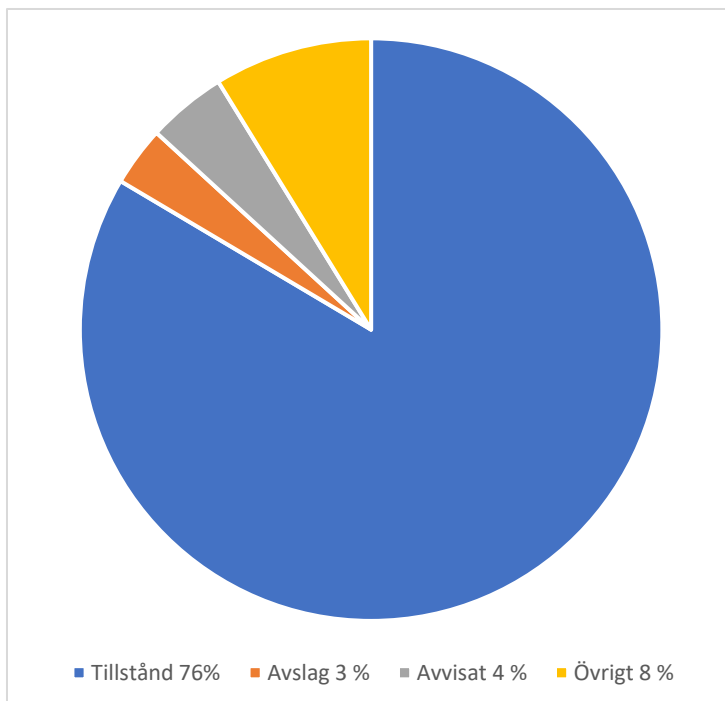
Vi har också häpnat över att det politiska samtalet om ökad gruvdrift i Sverige mest handlat om en tycker om gruvor eller inte. Vi Gröna Kvinnor har i stället fokuserat på cirkulär ekonomi, hur en hållbar

klimatomställning i samhället kan ske i både produktions som konsumtionsled och vägt in hänsyn till människa och miljö "från vaggan till graven" i sju generationer. Vi har besökt Gállok i Jokkmokks kommun för att se hur platsen ser ut, upplevt dess helhet. Vi blev bergtagna av skönheten och fick lära om en lång kulturell historia. Här har människan bott och vandrat sedan urminnes tider utan att lämna spår efter sig, men skickliga arkeologer gör fynd hela tiden och styrker människors varsamma verksamhet med moder jord. Bild. Juli 2022 Gröna Kvinnor Norrbotten samt styrelse.

Kommunerna lockas med jobb, utbyggd infrastruktur och utbildning. Än så länge har Gröna Kvinnor inte sett hur fördelar kan övertrumfa nackdelar, ett söndertrasat och förgiftat landskap. Vi menar att miljölagstiftning kring ansvar för skador behöver stärkas och att urfolks rätt att vara jämlik samtalspartner ska gälla. Att bara informera räcker inte om samisk kultur och produktionsmiljö drabbas, ett samråd innebär att likvärdiga parter råder tillsammans.

Dagens regering och EU avser nu att underlätta för gruvbrytning rent generellt över hela Sverige och EU. Bergsstaten ska få än mer ansvar att sälja ut mark och miljö till bolag. Gunilla Björk menade att "hennes arbetsredskap lagen är på väg att tas ifrån henne." Och att det sedan 2021 lobbats kraftfullt för att få media att måla upp en bild av att miljöprövningssystemet är både trögt, orimligt och oförutsägbart, vilket inte är en sann bild. Handläggningstiderna är i genomsnitt ett år i Miljöprövningsdelegation, ett och ett halvt år i Mark- och Miljödomstol utan överklagan. Gunilla betonade att de olika miljökrav som ställs inte kan ses som tidstjuvar, här ska skydd av olika arter prövas, Natura 2000 områden speciellt beaktas och miljö kvalitetsnormer för vatten analyseras för att få en fullständig bild av påverkan.

Mellan 2020 och 2021 avslogs endast 3 % av inkomna mål till Mark- och Miljödomstolen, och 76 % fick tillstånd. Det är inte den bild en får om en lyssnar

på bolagens kritik. Vi tar inte upp skogens möjlighet att suga upp koldioxid och skydda den biologiska mångfalden utan konstaterar bara att de stor skogsbolagen fortsätter agera som om det var 1950-tal. De kalhugger, plöjer och återplanterar monokultur. Samtidigt som mindre skogsägare inte får stöd att ställa om till hyggesfritt. Se Gröna Kvinnors remissvar på skogshantering som finns på vår hemsida

www.gronakvinnor.se

Nu ska lagen effektiviseras, bl. a föreslås att miljöorganisationers talerätt ska begränsas, det torde strida både mot Århuskonventionen och EU-rätten, säger Gunilla. I SOU 2022:21 föreslås att miljöbalken ska klimatanpassas så att åtgärder som minskar klimatpåverkan påverkar beslutet. *Lokal miljöhänsyn ska kopplas hårdare till samhällsnytta och global klimatanvändning.* I prövningsprocessen ska hela landets värde av gruv- och mineralnäring räknas in. Inhemsk mineralutvidgning ska minska Sveriges och EU:s sårbarhet av råvaruförsörjning och inte behöva påverkas av internationell handel. Undersökningstillståndet ska förlängas med två år, under tiden tillåts både djupborrning och terrängkörning. Dvs marken kan helt förstöras även om ingen gruva blir av. Ingen specifik miljöbedömning och ingen prövning av miljö kvalitetsnormer enligt minerallagen ska behövas för brytning av kritiska metaller och mineralen som är "nödvändiga" för klimatomställningen, samt det blir nu tillåtet att bryta uran i Sverige.

EU kommer införa en ny råvarulag, Critical Raw Material Act med mer fokus på kritiska råvaror som jordartsmetaller, Norden inklusive Grönland pekas ut som lämpliga områden att penetrera. Här räknas den globalt sett stora fyndigheten av sällsynta höghaltiga jordartsmetaller i Norra Kärr in. Den ovanligt stora fyndigheten ligger 15 km norr om Gränna i Jönköpings län.

Gunilla Björk föreslår att minerallagen upphävs till förmån för miljöbalken:

- Att använd miljöbalkens sakägarbegrepp
- Att ge kommuner och miljöorganisationer talerätt vad gäller undersökningstillstånd
- Att ta bort bestämmelsen om att undersökningstillståndet gäller direkt
- Att ta bort möjligheten för Bergsstaten, BS att fastställa arbetsplan trots invändningar
- Att ställa krav på att hänsyn ska tas till motstående intressen
- Att ta bort bestämmelsen om att hänsyn till riksintressen enbart ska ske enligt minerallagen
- Att tydliggör att en fullständig MKB ska göras även enligt ML
- Att höja mineralersättningen
- Att höja krav på ekonomisk säkerhet
- Att förbjud prospektering och gruvverksamhet i skyddade områden
- Att ge vetenskapen större genomslag i tillämpningen
- Att miljö kvalitetsnormer och icke-försämrings kravet får större genomslag i tillämpningen
- Att dricksvatten ges företräde före kortsiktig mineralbrytning
- Inför en kommunal vetorätt

Bergsstaten i Luleå fick i sept. i år en ny direktör, eller Bergmästare som det kallas. Helena Kjellson, jurist, har nu uppdraget att ändra den utveckling som skett de senaste åren då Sverige har gått från att 2016 rankats som åttonde mest attraktiva gruv-landet i världen till att 2018 hamna på plats 21 och 2021 plats 36. Detta i enlighet med svenska regeringens och EUs syn på saken.

Gröna Kvinnor anser det hög tid att sluta se Sverige som ett ensidigt industriellt råvaruproducerande land. Vi sätter på genusglasögonen och menar att det som vårt jord bidrar med ska vara resurssnålt, förädlas inom landet och ingå i den cirkulära ekonomi. Gröna Kvinnor hävdar försiktighetsprincipen och urfolks rätt, rapporterar *Ewa Larsson*